

Bilag til F. t. L. om Nedsættelse af en Kommission vedr. Udnyttelse af Vildmoserne.

vedrørende Store Vildmose af Direktør A. R. Angelo, vandbygningsteknisk Redegørelse og Redegørelse for Ejendoms- og Retsforholdene i Moserne af Ingeniørkaptajn K. Prytz samt landøkonomisk Redegørelse af Ingeniør Th. Claudi Westh, endvidere Oversigt over Anlægssummer og Driftsudgifter ved Udnyttelsen af Store Vildmose og Oversigt over Arbejdets Gang, Kapitalkrav og Rentabilitet for Staten ved samme Mose, alt af Kaptajn K. Prytz, samt endelig en sammenfattende Oversigt og Indstilling vedrørende hele Sagen af den ledende landøkonomiske Ingeniør, Th. Claudi Westh.

Idet det af Hensyn til de i Moserne foreliggende særlige Ejendoms- og Retsforhold indskræpes, at Resultaterne af Undersøgelserne indtil videre maa behandles *fortroligt*, gaar Indstillingen, som det vil ses, ud paa, at Staten uden Hensyn til de indgaaede private Overenskomster om Afdrivning, bør erhverve begge Moserne i fuld Udstrækning og gøre dem til Genstand for særlig Lovgivning, hvorom der angives visse Hovedpunkter.

Uden i øvrigt tage afgørende Stilling til Enkelthederne i de fremsatte Forslag maa Statens Planteavlsudvalg dog, under Henviisning til den fra Grevskabet Lindenberg under 28. f. M. fremsendte Redegørelse for den stedfundne Overenskomst med et Konsortium af de 6 Cementfabrikker syd for Limfjorden, henstille, at Muligheden af foreløbig at lade Erhvervelsen af Lille Vildmose ude af Betragtning tages under nøje Overvejelse, og Udvalget tillader sig derfor at indstille, at der *snarest forelægges Rigsdagen* et paa Grundlag af Betænkningen og i saa nær Overensstemmelse med det i Fjor behandlede Vildmoseforslag som muligt udarbejdet og motiveret *Forslag til Lov*, hvorefter *Landbrugsministeren bemyndiges til:*

- at erhverve for Staten — om fornødent ved Ekspropriation — de Arealer i og ved Store Vildmose, som er nødvendige for Gennemførelsen af en rationel Udnyttelse af Mosen i Overensstemmelse med den samlede Plan for denne, dog saaledes, at bortforpagtede Arealer af raa Mose ikke erhverves, før vedkommende Forpagtningskontrakter er hævede, eller saaledes, at Bekostningen ved Kontrakternes Ophevelse fradrages i Købesummen,
- at erhverve Opstemningsretten for Hammelmose Mølle ved Ry Aa nord for Store Vildmose og af Hensyn til Afvandingsforholdene i og ved Mosen eventuelt at nedlægge den,
- at lade iværksætte og udføre for Statens Regning saadanne forberedende Arbejder og Foranstaltninger vedrørende begge Vildmosernes Udnyttelse, som ifølge Hovedplanen paahviler Staten,
- at søge Anlæg til Udnyttelse af Vildmosernes Tørvemasser fremmede ved privat Virksomhed overensstemmende med Planen, samt til
- at nedsætte en landøkonomisk og teknisk sagkyndig Kommission, som kan fremsætte Forslag om eller træffe Afgørelse af de Foranstaltninger, der vil være at foretage til Ordning af Forholdene i Vildmoserne og i de Landomraader, som paavirker Moserne eller paavirkes af disse, samt i det hele staa til Ministeriets Raadighed i alle Spørgsmaal vedrørende Lovens Gennemførelse.

Samtidig vil det, for at sikre Mosernes rationelle Udnyttelse ved offentlig og privat Virksomhed, være *nødvendigt, at det bestemmes:*

- at der i Tidsrummet mellem Lovforslagets Forelæggelse i Rigsdagen og dets Vedtagelse eller Bortfalden ikke kan foretages nogen gyldig Forandring i Ejendoms- og Retsforholdene i Vildmoserne samt
- at disse og om muligt alle andre, større Tørvemoser her i Landet underkastes *offentlig Kontrol*, saaledes at ingen Afgravning kan foretages uden Kontrollens Godkendelse af Planen derfor.

Ved Gennemførelsen af en lovfæstet Ordning, som den her foreslaaede, vil der formentlig være skabt de fornødne Betingelser for, at de store Mosearealer, der nu ligger ganske ubenyttet hen og næppe i en overskuelig Fremtid vil blive udnyttede ved privat Initiativ alene, kan komme til Nytte for Samfundet.

Vilhelm Pinholt.

H. C. Larsen.